

**Oppimisen ja opiskelun
tuki Viikin
normaalikoulun
lukiossa**

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
Tuen periaatteet lukiossa	3
Tuen tarpeen arviointi ja seuranta	4
Tuesta tiedottaminen	5
Tuen kirjaaminen	6
Tuen muodot	6
Opetuksen poikkeava järjestäminen	9
Erityisopetuspäätöksen tekeminen	10
Arviointi	11
Monipuolinen arviointi	11
Arvioinnin erityisjärjestelyt	12
Tuen vastuunjako	13
Opiskelijaa opettavat aineenopettajat	13
Ryhmänohjaaja	13
Opinto-ohjaaja	14
Erityisopettaja	15
Vararehtori	15
Rehtori	15
Tuki ja ylioppilaskirjoitukset	17
Lukilausuntopolku lukilausunnon kirjoittamista varten	17
Liitteet	19

Tuen periaatteet lukiossa

Viikin normaalikoulun lukio on koulu, joka toivottaa tervetulleeksi monimuotoisen opiskelijajoukon ja pyrkii vastaamaan opiskelijoiden yksilöllisiin haasteisiin ja löytämään tavat jokaisen opiskelijan tukemiseksi.

Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan ja antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Tuen saaminen on jokaisen opiskelijan oikeus silloin, jos opinnot eivät muuten etene eli opiskelija ei saa opintojaksoa suoritettua. Lisäksi tukea tarjotaan, jotta opetuksesta tulee saavutettavaa myös niille opiskelijoille, joilla on

- 1) puutteita opiskelukielen hallinnassa
- 2) oppimisen erityisvaikeuksia (esim. lukivaikeus, neuromonimuotoisuudesta johtuvat haasteet)
- 3) terveyshaasteita (esim. toistuva sairastelu tai pidempi sairauspoissaolo)
- 4) elämäntilanteeseen liittyviä haasteita (esim. opiskelijan perheen kriisitilanteet).

Tuen tarjoaminen edellä mainittuihin haasteisiin on jokaisen opettajan tehtävä. Sen sijaan esimerkiksi opiskelijalle anottu ylimääräinen loma ei velvoita tukitoimiin lukuun ottamatta mahdollisen arviointisuorituksen ajankohdan siirtämistä. Tuen tarjoaminen ja saaminen ei välttämättä myöskään johda aina hyväksytyyn suoritukseen. Opetussuunnitelman mukaisesti opiskelijalla voi olla opintojaksoista myös hylättyjä arvosanoja opintojen etenemisen estymättä.

Tavoitteena on, että

- 1) opiskelijat ovat tietoisia tarjolla olevista tukimuodoista ja
- 2) että he hakevat ja saavat tarvitsemaansa tukea oikea-aikaisesti.

Toiminnan lähtökohtia ovat saavutettava ja opiskelijajoukon moninaisuuden huomioiva opetus sekä opettajien yhteistyö opiskelijan tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Kunkin lukiryhmän **ryhmänohjaajalla ja vastuuerityisopettajalla** on tilannekuva kyseisen ryhmän opiskelijoiden tuen tarpeesta ja he kirjaavat tukitoimet Wilmaan (ks. ”Tuen kirjaaminen”). **Aineenopettaja** tutustuu Wilmasta kunkin opintojakson alkaessa

opetusryhmänsä tukitoimiin ja toteuttaa niitä omalta osaltaan. **Ryhmänohjaaja** vastaa tarvittaessa monialaisen opiskeluhoitoryhmän kokoamisesta lukiolaisen oman toiveen mukaan: lukiolaisen lisäksi ryhmässä on yleensä esim. RO, vastuupojo sekä opiskeluhoollon edustaja kuten kuraattori, koulupsykologi, terveydenhoitaja. Myös lukion rehtori voidaan kutsua ryhmän jäseneksi. Jos rehtoria tai RO:ta ei kutsuta, hänelle tiedotetaan ryhmän perustamisesta ja rehtori voi osallistua kokouksiin, jos tarvitaan esim. hallintopäätöstä opintojen väliaikaisesta keskeyttämisestä tms.

Viikin normaalikoulun lukiossa **arviointi on monipuolista ja saavutettavaa**. Tarvittaessa arvioinnissa hyödynnetään erityisjärjestelyitä. Ensisijaisesti lukion aikana harjoitellaan saman tyyppisiä tehtäviä kuin ylioppilaskokeissa. Jos tästä poiketaan esim. suullisin erityisjärjestelyin, on opiskelijalle oltava selvää, että tällaista järjestelyä ei ole käytettävissä yo-kirjoituksissa.

Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös **tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä** lukion oppimäärään sisältyviä TO- tai koulukohtaisia **soveltavia opintoja**, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Tuen tarpeen arviointi ja seuranta

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista mahdollisuuksien mukaan. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi kielitietoinen opetus, opetuksen eriyttäminen, tukiovetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella, opiskeluhoollon ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia (esim. oppimäärän vaihtaminen) ja erilaista opiskeluajataulua (esim. neljän vuoden suunnitelma).

Tuen tarvetta tulee arvioida **1) opintojen alussa**: Erityisopettajat teettävät lukion alussa digitaalisen lukiseulan kaikille opiskelijoille. Tarvittaessa tilannekuvaa tarkennetaan yksilölukitesteillä ja kielitaidon tasoa kartoittavilla testeillä. Tuen tarpeen kartoitus voi lähteä liikkeelle myös aiemmasta oppilaitoksesta saatujen tietojen perusteella. Tuki kirjataan opiskelijan suostumuksella henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

2) säännöllisesti opintojen edetessä: Tarvekartoitus voi lähteä liikkeelle myös myöhemmin opintojen aikana opiskelijan itsensä, huoltajan, opiskeluhuollon tai opetushenkilöstön jäsenen pyynnöstä. Tuen tarpeen arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset koulun ulkopuoliset asiantuntijat. Tuki kirjataan opiskelijan suostumuksella henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Tuen ratkaisujen tulee olla näyttöön perustuvia. Tukitoimen kirjannut **erityisopettaja** kuulee opiskelijaa ja aineenopettajaa tuen toteutumisesta ja vaikuttavuudesta heti ensimmäisen tuetun opintojakson päätyttyä sekä tämän jälkeen tarpeen mukaan. Jos jokin tukitoimi tai erityisjärjestely ei ole tarpeellinen tai vaikuttava, sen tarjoaminen keskeytetään. **Ryhmänohjaaja** seuraa omalta osaltaan opiskelijan tilannetta, tuen tarvetta ja sen vaikuttavuutta kehityskeskustelujen yhteydessä ja **aineenopettaja** opettamiensa opintojaksojen yhteydessä. Asiaan liittyvien opettajien yhteistyö tuen suunnittelussa ja kirjaamisessa on tärkeää.

Tuesta tiedottaminen

Opiskelijaa on tiedotettava hänen oikeudestaan tukeen ja mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea. Opettajien taas tulee saada tietoa opiskelijan tuen tarpeesta. Myös huoltajia on tiedotettava tukeen liittyvistä asioista. Lukion rehtori tarvitsee tietoa tukitoimista koulutyön suunnittelua sekä opiskelijoiden opintojen seurantaan varten.

Tuesta tiedotetaan seuraavasti:

- **Lukion rehtori** tiedottaa opiskelijoita ja huoltajia lukukausien alussa Wilma-viestillä ja vanhempainilloissa opiskelijan oikeudesta saada tukea, oppimiseen ja opiskeluun liittyvistä tukitoimista sekä opiskelijan monipuolisista mahdollisuuksista osoittaa osaamistaan.
- **Erityisopettajat** tiedottavat lukion ensimmäisen lukuvuoden opiskelijoita opintojen aikaisista tukitoimista lukuvuoden aloittavalla orientaatiojaksolla.

Lukiseulan tulosten perusteella erityisopettajat kutsuvat opiskelijoita tapaamiseen, jossa sovitaan mahdollisesta yksilöluokitistista.

- **Ryhmänohjaajat, erityisopettajat, opinto-ohjaajat ja aineenopettajat** muistuttavat opiskelijoita lukuvuoden aikana tuen mahdollisuuksista esim. aina lukukauden alkaessa, RO-keskustelujen ja opo-keskustelujen yhteydessä sekä tarpeen ilmetessä.
- Tuen periaatteet ovat **opiskelijan sekä huoltajien** luettavissa ja tarkistettavissa Wilmassa. Tuen käsikirja on Wilman tärkeissä linkeissä sekä ohjausosuus kokonaisuudessaan opetussuunnitelmassa koulun kotisivuilla.

Tuen kirjaaminen

Aineenopettaja kirjaa antamansa tukitoimet (esim. tukiopetus) **lukiolaisen Wilmaan**: opiskelija -> tuki -> toimenpiteet -> tukitoimet aineopettaja. Kirjaukset näkyvät ryhmänohjaajalle.

Ryhmänohjaaja seuraa ohjausryhmäläistensä tukitoimia Wilmasta (opiskelija -> tuki -> toimenpiteet) ja voi RO-keskustelun yhteydessä tehdä niistä koosteen lukiolaisen opiskelusuunnitelmaan (opiskelija → lomakkeet → opiskelusuunnitelma (opo)), josta ne ovat mm. opiskelijan, opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajan nähtävissä

Erytisopettaja kirjaa tiedot antamastaan tuesta Erytisopettajan lomakkeeseen. Yksittäisten tapaamisten tiedot kirjataan kohtaan *Ohjausten tiedot* ja lukiseulan tulos kohtaan *Lukitestin tulos*. Muiden opettajien nähtäväksi tarkoitetut tiiviit merkinnät tukeen ja arvioinnin erityisjärjestelyihin liittyen erityisopettaja kirjaa kohtaan *Erytisopettajan merkinnät (näkyvät muille)*. Nämä merkinnät näkyvät aineenopettajille Opetusryhmä -> Tulosteet -> Lukion erityisjärjestelyt. *Tukitoimet*-kohdan alavetovalikosta erityisopettaja voi valita tukitoimia opiskelijalle kuten aineenopettaja. Kohta *Erytisjärjestelyt kokeissa* täytetään tarvittaessa ja tietoa päivitetään.

Tuen muodot

Tuen muotoja lukiossa ovat esimerkiksi:

- oppituntijärjestelyt (esim. istumapaikka, työskentelyn rytmitys, monipuoliset työtavat jne.)

- kielitietoinen opetus
- eriyttäminen: esim. tehtävien, suoritusten ja materiaalien eriyttäminen
- tukiovetus opiskelijakohtaisesti tai samanaikaisopetuksena
- erityisopettajan antama ohjaus ja opetus
- lisäaika kokeissa ja/tai erillinen tila kokeen tekemiseen ja suoritusten osittaminen

Opiskelun ja oppimisen **tuki järjestetään lähtökohtaisesti opiskelijan omassa opetusryhmässä**, jolloin tuki hyödyttää koko ryhmää. Opiskelijan tukitoimien suunnittelu tapahtuu opiskelijan, aineenopettajan, erityisopettajan ja opinto-ohjaajan yhteistyönä, ja vastuunjaosta ja opetuksen muodosta sovitaan yhdessä. Keskeistä on opiskelijan näkökulman kuuleminen, osallistuvien opettajien arvio ja erilaisten toimintatapojen kunnioittaminen.

Aineenopettaja kirjaa opiskelijan kanssa sopimansa tai käyttämänsä tukitoimet opiskelijan Wilmaan (ks. luku Tuen kirjaaminen). **Erityisen tärkeitä kirjattavia ovat tukitoimet, jollaisia tavoitellaan myös ylioppilaskirjoituksissa.**

Tuen eri muodoista tarkemmin:

Oppituntijärjestelyt: Esimerkiksi tarkkaavuuden pulmista kärsivän opiskelijan kanssa on tärkeää miettiä opiskelijalle sopivin istumapaikka tarkkaavaisuuden ylläpitämisen ja keskittymisen näkökulmasta, rytmittää työskentelyä ja hyödyntää monipuolisia työtapoja. Opiskelija voi hyötyä mahdollisuudesta käyttää korvatulppia tai vastamelukuulokkeita. Opiskelijalle, jolla on lukipulmia, tulee antaa tarpeeksi aikaa tehtävien suorittamiseen ja etenkin luettavan aineiston haltuunottoon. Lukivaikeudesta kärsivä opiskelija voi hyötyä mahdollisuudesta seurata tekstiä kirjasta tai ruudulta opetuspuheen lomassa. Muistiinpanojen kirjoittaminen ja opettajan puheen kuunteleminen eli ylipäättään kahteen eri asiaan keskittyminen samanaikaisesti voi olla hyvin haastavaa tarkkaavaisuuden ja keskittymisen kanssa kamppailevalle opiskelijalle.

Kielitietoinen opetus: Kielitietoinen opetus kohdentuu kaikkiin opiskelijoihin kielitaustasta riippumatta. Kielen merkitys tunnistetaan kaikessa oppimisessa, opetuksessa ja arvioinnissa. Opiskelija voi mahdollisuuksien mukaan käyttää koko kielivarantoaan oppimisensa välineenä ja saada kokemuksia omasta pätevydestään mahdollisista suomen kielen puutteista huolimatta. Kielitietoinen opetus on selkeää,

monikanavaista ja toiminnallista. Opetettavaa sisältöä havainnollistetaan ja visualisoidaan, tarvittaessa digitaalisia työkaluja hyödyntäen. Opiskelijat voivat sopimuksen mukaan käyttää apuvälineitä (esim. sanakirja, tietokone, kännykkäsovellus) opetuskielen oppimisen tukena myös oppituntien tai toisinaan jopa arviointisuorituksen aikana.

Eriyttäminen: Eriyttäminen on suunnitelmallinen pedagoginen lähestymistapa, jonka avulla tuetaan opiskelijoiden yksilöllisiä vahvuuksia ja tarpeita. Se on jokaisen opettajan tehtävä ryhmämuotoisen opetuksen reunaehtojen sallimassa määrin. Eriyttämällä voidaan lisätä opiskelijan kokemusta osallisuudesta ja kouluviihtyvyydestä ja tukea opiskelijaa oppimäärän tavoitteiden saavuttamisessa. Eriyttämisessä voidaan hyödyntää aineenopettajan ja erityisopettajan yhteistyötä. Opiskelija saa näyttää osaamistaan monipuolisia menetelmiä hyödyntäen itselleen saavutettavalla tavalla.

Opetuksen eriyttämisen muotoja:

- työtavat ja työskentelymuodot
- oppimateriaalit (sähköinen/paperinen oppikirja, äänikirjat, selkokielitekstit ym.)
- tehtävien määrä ja laatu
- arviointi ja palaute (esim. vaihtoehtoiset arviointitavat, kokeen pilkkominen osiin, suullinen täydentäminen)

Tukiopetus: Tukiopetusta antaa aineenopettaja. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Aineenopettaja voi antaa tukiopetusta opiskelijaa kohden korkeintaan kaksi oppituntia (á 75min) opintojaksossa ilman erillistä sopimista rehtorin kanssa. Muutoin enimmäistuntimäärästä sovitaan rehtorin kanssa erikseen. Ainekoordinaattori kokoaa tarvittaessa periodikohtaisen tiedon opettajista, jotka voivat antaa omaa opetusryhmäänsä laajempaa tai toisen opettajan opiskelijaa koskevaa oppiaineen tukiopetusta ja ilmoittaa tämän asterehtorille. Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät.

Samanaikaisopetus: Mahdollisuudet samanaikaisopetukseen eli aineenopettajan ja erityisopettajan tai kahden aineenopettajan samanaikaiseen opetustyöhön yhteisessä tai erillisessä tilassa selvitetään rehtorin kanssa. Asterehtori kokoaa tarvittaessa tiedon opettajista, jotka ovat käytettävissä samanaikaisopetukseen oppiaineissa yhteistyössä ainekoordinaattorin kanssa. Samanaikaisopetuksen enimmäistuntimäärästä sovitaan rehtorin kanssa, joka merkitsee samanaikaisopetuksen opettajan työjärjestykseen kyseisen opettajan suostumuksella.

Erityisopetus: Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta ja sitä toteutetaan yhteistyössä aineenopettajan kanssa. Erityisopetus voi olla yhteisopettajuutta, ryhmämuotoista opetusta tai yksilötukea. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista, tuen tarpeen tunnistamista seuloilla ja testeillä sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien ja opiskelijan huoltajien ja tukiverkoston kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä ja auttaa opiskelijaa hyödyttävien pedagogisten ratkaisujen löytämisessä.

Lisäaika kokeessa: Normaali koeaika kurssikokeessa on kolme tuntia. Lisäaikaa on mahdollista saada korkeintaan yksi tunti. Aineenopettaja voi valvoa mahdollisen lisäajan itse, jos se sopii hänelle. Aineenopettaja sopii tästä opiskelijan kanssa ja tiedottaa vararehtorille. Muussa tapauksessa opiskelija tekee koko kokeen pienryhmätilassa, jonka aikataulun apulaisrehtori laatii.

Erillinen tila kokeen tekemiseen: Opiskelijalle voidaan järjestää mahdollisuus tehdä koe pienryhmätilassa. Erityisopettajat kartoittavat pienryhmätilan tarpeen opiskelijan kanssa jakso- ja oppiainekohtaisesti ja tiedottavat lukion vararehtorille. Lukion vararehtori vastaa koeviikkojen aikana sekä ylioppilaskirjoituksissa erityisjärjestelyistä.

Opetuksen poikkeava järjestäminen

Opiskelu voidaan järjestää poikkeavasti, jos se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä ja ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja sopii kumpi kirjaa ne opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (Wilma → opiskelija → lomakkeet → opiskelusuunnitelma). Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan

hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Keskeistä on opiskelun esteettömyyden ja saavutettavuuden varmistaminen sekä vaikeuksien varhainen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy.

Erityisopetuspäätöksen tekeminen

Kun lukion oppimäärän suorittaminen vaatii laajaa ja kokonaisvaltaista tukea ja joustavia järjestelyjä, opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen. Helsingin yliopiston harjoittelukouluissa hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta tekee johtava rehtori. Erityisopettaja valmistelee päätöksen yhteistyössä ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan kanssa kokoamalla tarvittavat asiakirjat, joita voivat olla dokumentoitu aineen- ja erityisopettajan antama tuki peruskoulu- ja lukioaikana sekä mahdolliset asiantuntijalausunnot. Ennen varsinaista päätöstä erityisopettaja järjestää yhteistyössä ryhmänohjaajan kanssa tapaamisen, jossa opiskelijaa ja hänen huoltajaansa tai laillista edustaansa kuullaan. Kuulemistilaisuudesta laaditaan kirjallinen dokumentti, joka liitetään asiakirjoihin erityisopetuksen hallintopäätöstä varten. Lukion rehtori esittelee päätöksen johtavalle rehtorille. Jos erityisopetukselle ei ole enää tarvetta, tehdään lakkauttamisesta myös hallintopäätös edellä kuvatun toimintajärjestyksen mukaan.

Prosessikuvaus:

- Erityisopettaja kokoaa tiedon opiskelijalle lukion aikana annetusta tuesta, ts. erityisopettajan kirjaukset ja aineenopettajien kirjaamat tuen muodot (tulosteet Wilma-näkymästä).
- Erityisopettaja valmistelee yhdessä kahden aineenopettajan kanssa lausunnon opiskelijan tuen tarpeista, vrt. ytl:n erityisjärjestelyhakemuksen formaatti.
- Erityisopettaja sopii tapaamisen huoltajien ja opiskelijan kanssa ja arvioi tapauskohtaisesti keitä tapaamiseen osallistuu. Tapaamiseen voivat osallistua opiskelijan luvalla esimerkiksi erityisopettaja, ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, opiskeluhuollon henkilöstön edustaja tai rehtori.
- Tapaamisessa selvitetään, onko opiskelijalla tiedossa olevia muita asiantuntijalausuntoja tai diagnostiikkaa. Nämä lausunnot lisätään päätöksen liitteiksi. Samalla sovitaan ensisijaisista tuen muodoista, jotka ovat kaikkia velvoittavia.
- Tapaamisesta tehdään muistio Wilmaan. Muistio lisätään päätöksen liitteeksi.
- Rehtori valmistelee asiasta hallintopäätöksen johtavalle rehtorille.

- Erityisopettaja tiedottaa päätöksestä kyseisen periodin aineenopettajille ja kirjaa päätöksen erityisopetuspäätöslomakkeelle, joka näkyy myös muille seuraavissa periodeissa.

Arviointi

Monipuolinen arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa. **Aineenopettaja** antaa opiskelijalle tarvittaessa ennakoivasti tukiovetusta omassa aineessaan ja kirjaa antamansa tukitoimet (Wilma → opiskelija → tuki -> toimenpiteet -> tukitoimet aineopettajat).

Summatiivisen kokeen lisäksi tai vaihtoehtona arviointikeinoja voivat olla mm.

- Portfolio
- Esitelmät
- Oppimispäiväkirjat
- Kokeen jakaminen pienempiin osiin
- Näyttöjen antaminen suullisesti
- Yksilöllistetyt arviointipaketit
- Ryhmätyöt
- Parikokeet
- Itsearviointi

Hyödyntämällä monipuolisia arviointimenetelmiä turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle arvioinnin saavutettavuus ja mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Aineenopettaja ottaa huomioon suunnittelussa monialaisen opiskeluhoitoryhmän näkemykset (ks. Tuen periaatteet lukiossa). Opiskelijalle on oltava selvää, mitä näistä tavoista voidaan hyödyntää myös ylioppilaskirjoituksissa ja mitä ei.

Muita arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot yhden ylimääräisen kerran (uusintakoe tai muu arviointitapa). Jos koko oppiaineen oppimäärä uhkaa jäädä suorittamatta hyväksytysti, on opiskelijalla mahdollisuus opiskella yksi tai useampi oppiaineen opintojakso uudelleen. Hyväksytysti suoritettujen opintojakson arvosanan korottaminen on mahdollista kaksi kertaa vuodessa (korotustentti) tai opiskelemalla opintojakso uudelleen.

Arvioinnin erityisjärjestelyt

Erityisopettajan yksilötapaamisten ja mahdollisten lisäselvitysten perusteella opiskelijalle suunnitellaan tarvittaessa erityisjärjestelyt koetilanteisiin yhdessä aineenopettajan kanssa. Opiskelijoita kannustetaan myös olemaan itse aktiivisia, jos tuen tarvetta oppimisessa tai tarvetta koetilanteiden erityisjärjestelyihin ilmenee.

Jos opiskelija tarvitsee arviointiin uusia erityisjärjestelyjä, toimitaan seuraavasti:

1. Erityisopettajalle välitetään tieto erityisjärjestelyiden tarpeesta (opiskelija, huoltaja tai opiskelijaa opettava aineenopettaja)
2. Erityisopettaja tapaa opiskelijan ja selvittää asiaa tarkemmin.
3. Erityisopettaja sopii lukion vararehtorin kanssa kokeilukerran erityisjärjestelyistä.
4. Kokeilun jälkeen erityisopettaja kuulee opiskelijaa ja tarvittaessa merkitsee Wilmaan erityisjärjestelyt toistaiseksi pysyväksi käytännöksi. Aineenopettajat näkevät kunkin opetusryhmänsä erityisjärjestelyt Wilmassa (opetusryhmä → tulosteet → lukion erityisjärjestelyt)
5. Jokaisen jakson puolivälin tienoilla erityisopettaja selvittää opiskelijoilta ko. jakson todellisen oppiainekohtaisen erityisjärjestelytarpeen ja kommunikoi sen käytännön järjestelyistä vastaavalle vararehtorille.

6. Jos opiskelijalla on tarve vain lisäaikaan, aineenopettaja sopii hänen kanssaan tehdäkö koe pienryhmätilassa vai valvooko hän mahdollisen lisäajan itse. Aineenopettaja tiedottaa tästä lukion vararehtoria.
7. Jos erityisjärjestelyihin ei ole enää tarvetta, erityisopettaja poistaa merkinnän erityisjärjestelyistä.

Tuen vastuunjako

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat

Aineenopettaja tarkistaa kunkin opetusryhmänsä osalta tiedon erityisjärjestelyistä Wilmasta kunkin opintojakson alkaessa (opetusryhmä → tulosteet → lukion erityisjärjestelyt).

Aineenopettaja kirjaa tukitoimet (ks. luku ”Tuen kirjaaminen”). Pidempikestoisesta tukiopetuksen ollessa kyseessä aineenopettaja sopii tukiopetuksen määrästä rehtorin kanssa etukäteen.

Uuden tuen tarpeen ilmetessä aineenopettaja kirjoittaa vastuupolle, ryhmänohjaajalle, erityisopettajalle ja rehtorille yhteisviestin, jossa kysyy, tietääkö joku opiskelijan tilanteesta enemmän. Näin selviää, onko opiskelijan tilanne jo käsitellyssä. Opiskelijaa koskevista arkaluontoisista asioista voi puhua vain niiden henkilöiden kanssa, joiden mukanaoloon opiskelija on antanut luvan. Tukitoimet ja erityisjärjestelyt kuitenkin eivät ole salassa pidettäviä ja opiskelijan tilanne voidaan todeta yleisluontoisesti. Aineenopettaja voi myös itse keskustella opiskelijan kanssa. (kts. LIITE 3. Lukion laatutyöryhmän materiaalit, huolen puheeksi otto).

Ryhmänohjaaja

Ryhmänohjaajalla on keskeinen rooli opiskelijan kouluun kiinnittymisessä ja hyvinvoinnissa. Ryhmänohjaaja tapaa opiskelijoita henkilökohtaisesti ja/tai pienryhmissä 1. ja 2. vuonna. Keskusteluiden päätarkoitus on tutustua omiin ohjattaviin, selvittää mitä opiskelijalle kuuluu juuri nyt ja tarjota turvallinen, rauhallinen hetki ottaa esille mahdollisesti ilmenneitä huolia opintoihin tai muuhun elämään liittyen. Hyvä hetki ohjauskeskusteluille on talvella kolmannen periodin aikana. Ryhmänohjaajan käsikirja

löytyy Teamsista Ryhmänohjaajat-tiimin yleinen-kanavalta, kohdasta Class notebook, alakohta

Ryhmänohjaajat-muistikirja

Tiedosto Aloitus Lisää Piirrä Näytä Ohje Luokan muistikirja Kerro, mitä haluat tehdä

Ryhmänohjaajat-muistikirja

Ryhmänohjaajan teht...	Yleistä
1. vuosikurssi	Wilma ja opintojen eten...
2. vuosikurssi	RO:n ohjauskeskustelut
3. vuosikurssi	Poissaoloihin puuttumin...
4. vuosikurssi	Kun huoli herää
Yhteistyö koulun sisällä	Tukitoimet lukiossa
> _Collaboration Space	Vanhempainillat
> _Sisältökirjasto	Tiedottaminen kotiin

Yleistä
Friday, April 19, 2024 9:14 AM

Ryhmänohjaaja on lukiolaisen luottamusikäinen, joka tukee ryhmäytymisessä ja koulun käytänteisiin tutustuttamisessa erityisesti lukion alussa. Ryhmänohjaajalla on tärkeä rooli opiskelijan hyvinvoinnin ja opintojen etenemisen tukijana.

Ryhmänohjaaja:

- toimii ryhmän lähiohjaajana
- tukee ryhmäytymisessä ja koulun toimintatapoihin tutustuttamisessa erityisesti

ohjauskeskustelut. Osana RO-keskustelua käydään läpi opiskelijan saama tuki tai mahdollinen tuen tarve ja miten tukea voi hakea.

Ryhmänohjaaja seuraa säännöllisin väliajoin ohjausryhmänsä opiskelijoiden Wilma-merkintöjä. Ryhmänohjaaja voi hyödyntää tässä EduAppia (ks. Liite 1). Ryhmänohjaaja seuraa ohjausryhmänsä poissaoloja, ja toimii lukion poissaolomallin mukaisesti. (Liite 2). RO kokoaa tarvittaessa monialaisen asiantuntijaryhmän lukiolaisen oman toiveen mukaan: lukiolaisen lisäksi ryhmässä on yleensä esim. RO, vastuupo sekä opiskeluhuollon edustaja kuten kuraattori, koulupsykologi tai terveydenhoitaja.

Ryhmänohjaajan toimintakaavio opiskelijoiden seurannassa ja tuessa ks. Liite 8.

Opinto-ohjaaja

Opinto-ohjaaja tapaa opiskelijoita useamman kerran: 1. vuonna suurinta osaa syksyn/talven aikana sekä 2. vuonna kaikkia keväällä ja abeja puolestaan syksyllä. Opon keskusteluissa päivitetään aina tilanteen mukaan opiskelusuunnitelmaa,

ylioppilaskirjoitus suunnitelmaa ja jatko-opinto- ja urasuunnitelmaa. Opinto-ohjaaja tiedottaa ryhmänohjaajaa suunnitelmiin tehdyistä muutoksista harkintansa mukaan.

Erityisopettaja

Erityisopettaja testaa opiskelijat sähköisellä lukiseulalla lukio-opintojen alkaessa. Jos seulan tuloksissa ilmenee viitteitä lukivaikkeudesta tai muista kielellisistä haasteista, erityisopettaja ottaa yhteyttä opiskelijaan ja sopii henkilökohtaisen tapaamisen ja mahdolliset yksilötestit. Erityisopettaja kirjaa opiskelijan opintoja tukevat toimenpiteet ja sovitut erityisjärjestelyt Wilmaan ja kertoo kirjauksista RO:lle ja tarvittaessa muille aineenopettajille. Erityisopettaja tukee opiskelijaa ajanhallinnan ja opiskelutaitojen harjoittelussa sekä itselle parhaiden opiskelustrategioiden löytämisessä.

Tavoitat lukion erityisopettajat parhaiten VIIKKI-EOLU käyttäjäkanavan kautta Teamsissä. Kirjoita Teamsin chat-kenttään VIIKKI-EOLU, näin tieto tavoittaa kaikki lukion erityisopettajat. Teams-viestiketjussa voi puhua opiskelijasta nimellä, viestiketjun otsikoinnissa käytetään kuitenkin opiskelijan etu- ja sukunimen ensimmäisiä kirjaimia. Voit mm. konsultoida oppimisen tukeen liittyvissä asioissa, keskustella jos epäilet opiskelijalla olevan oppimisen vaikeuksia tai ilmaista huolesi opiskelijasta. Erityisopettajat toimivat tiiviissä yhteistyössä tapauskohtaisissa menettelyissä. Kirjanpito säilyy 12 kk Teams-keskusteluissa.

Kun erityisopettajalle tulee tieto opiskelijan tuen tarpeesta, edetään kuten yllä on kuvattu luvussa "Tuen tarpeen arviointi ja seuranta" tai "Arvioinnin erityisjärjestelyt". Erityisopettaja kirjaa opiskelijan tukitoimet Wilmaan kuten yllä on kuvattu luvussa "Tuen kirjaaminen" ja informoi vararehtoria kunkin periodin tukijärjestelyistä koeviikolla.

Vararehtori

vastaa ylioppilaskirjoitusten ja koeviikkojen käytännön järjestelyistä myös pienryhmätilan osalta sekä tiedottaa näistä.

Rehtori

valmistelee tarvittavat hallinnolliset päätökset johtavan rehtorin päätöksentekoa varten ja hakee erityisjärjestelyt ylioppilaskirjoituksia varten yhteistyössä ryhmänohjaajan kanssa. Rehtori päättää samanaikaisopetuksen ja tukioetuksen määrästä, jos

tukiopetusta tarvitaan enemmän kuin kaksi oppituntia opintojaksoa kohden opiskelijaa kohden.

Tuki ja ylioppilaskirjoitukset

Koesuoritusta heikentävät syyt huomioidaan ylioppilaskirjoituksissa YTL:n ohjeistuksen mukaisesti:

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/tutkinnon-toimeenpano/erityisjarjestelyt>.

Lukion vararehtori tiedottaa ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä opiskelijoille heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida.

Toisen vuoden keväällä ennen ylioppilaskirjoituksiin ilmoittautumista rehtori koordinoi erityisopettajan (lukiasiat) ja ryhmänohjaajan tai opinto-ohjaajan (S2) kanssa tarpeen seuraavan lukuvuoden ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyille. Rehtori koordinoi yhteistyössä erityisopettajien ja aineenopettajien kanssa tarvittavien lausuntojen hankkimista. Erityisjärjestelyjä edeltävien tukitoimien dokumentointi on keskeistä opiskelijan oikeusturvan kannalta.

Lukilausuntopolku lukilausunnon kirjoittamista varten

1. Opiskelija osallistuu lukiseulaan lukion ensimmäisellä vuosikurssilla syyskuussa. Kaikille opiskelijoille kirjataan lukitestin tulos opiskelusuunnitelmaan. Opiskelija saa palautteen lukiseulasta.
2. Jos lukitestin tulos viittaa lukivaikeuteen tai muuhun kielelliseen vaikeuteen, erityisopettaja tapaa opiskelijan henkilökohtaisesti. Erityisopettaja pyytää opiskelijaa keräämään ”todistusaineistoa” lukivaikeudesta eli kokeita, kirjoitelmia ja käsikirjoituksia, joissa esiintyy hänelle tyypillisiä lukivirheitä.
3. Erityisopettajan tapaamisessa tarkistetaan koeviikkojen sujuminen ja pohditaan mahdollisia erityisjärjestelyjä (suurempi näyttö, lisäaika tai erillinen tila). Myös muu tuki käydään läpi.
4. Erityisopettaja on opiskelijan tilanteesta yhteydessä ryhmänohjaajaan, jotta tämä on tietoinen esim. erityisjärjestelyistä, jos sellaisia tarvitaan.
5. Ensimmäisen lukiovuoden syyslukukauden lopussa tai kevätlukukaudella, kuitenkin hyvissä ajoin ennen ilmoittautumista ensimmäiseen

ylioppilaskirjoituskertaan erityisopettaja on yhteydessä opiskelijaan ja aloittaa yksilölukitestin tekemisen. Yleensä tarvitaan kaksi testauskertaa.

6. YTL:n erityisjärjestelyjä varten erityisopettaja pyytää opiskelijaa nimeämään kaksi opettajaa, jotka voivat antaa lausuntonsa opiskelijan tilanteesta.
7. Erityisopettaja avaa opiskelijalle ylioppilaslautakunnan sähköisestä palvelusta lausuntopohjan, johon täytetään testitulokset. Lähetetään kutsu osallistua lausunnon kirjoittamiseen kahdelle aineenopettajalle.
8. Toisen testauskerran jälkeen erityisopettaja voi kirjoittaa oman käsityksensä opiskelijan lukivaikeudesta lausuntoon. Odotetaan kahden aineenopettajan vastausta.
9. Erityisopettaja arvioi erityisjärjestelyiden tarvetta ja perustelee mahdollisen ehdotuksen liitteeksi tulevaan opiskelusuunnitelmaan. Onko lisäaikaa käytetty ja onko siitä ollut hyötyä.
10. Opinto-ohjaaja kirjoittaa yhteenvedon opiskelun etenemisestä ja siihen liitetään myös erityisopettajan osuus. Tämä liitetään lausuntoon erillisenä liitteenä.
11. Erityisopettaja pyytää opiskelijan tapaamiseen, jossa käydään läpi lausunto. Tulostetaan opiskelijalle yksi kappale, jonka jälkeen se voidaan lähettää rehtorille. Erityisopettajan on myös hyvä tulostaa itselleen yksi kopio lausunnosta ja arkistoida se testipapereiden kanssa.
12. Rehtori lähettää lausunnon ylioppilastutkintolautakuntaan.

Liitteet

Liite 1: [EduApp –ohjeistus RO:lle](#)

Liite 2: [Lukion poissaoloihin puuttumisen malli](#)

Liite 3: [eNorssin materiaalipankki – lukion laatu](#)

Liite 4: [Tuen tiedonsiirrot perusopetuksesta](#)

Liite 5: Tukiopetuksen ja samanaikaisopetuksen laskuttaminen: [Tukiopetukset ohjeet \(1\)](#)

Liite 6: [Aineenopettajan tuen kirjaukset](#)

Liite 7: [RO:n, opon ja EO:n tuen kirjaukset](#)

Liite 8: [Ryhmänohjaajan toimintakaavio opiskelijoiden seurannassa ja tuessa](#)

Liite 9: [O- ja K-merkinnöistä ja poissaoloista tarkemmin](#)

Kommentoitu [AL1]: numerointi